

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-02-26

Diarienummer N165-0434/22

Handläggare

Maria Bäcklund, Edita Paljevic, Daniel Thorsén

Telefon: 031-365 00 00

E-post:

maria.backlund@socialsydvast.goteborg.se

Uppdrag om att utvärdera modellen Bostad först

Förslag till beslut

I socialnämnd Sydväst

Förslag till beslut:

1. Socialnämnd Sydväst förklarar för egen del uppdraget att utvärdera modellen Bostad först som slutfört.
2. Socialnämnd Sydväst antecknar slutrapporten av utvärderingen av modellen av Bostad först till protokollet.
3. Socialnämnd Sydväst beslutar att återrapportera utvärderingen av Bostad först till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2022-06-09 att socialnämnd Sydväst i samverkan med övriga socialnämnder skulle utvärdera modellen Bostad först utifrån ett brukarperspektiv. Uppdraget skulle även inkludera en översyn av hur Göteborgs Stad följer Socialstyrelsens förslag för att öka antalet inskrivningar och följsamheten till Bostad först.

Förvaltningen omhändertog uppdraget inom avdelning boende och hemlöshet, där Bostad först-verksamhet bedrivs. Analytiker inom FoU i Väst anlitas för att genomföra utvärderingen. Resultaten i utvärderingen utgår från hyresgästernas perspektiv och Socialstyrelsens förslag. Utvärderingen bedöms utgöra en god utgångspunkt för verksamhetsutveckling av Bostad först. De områden som förvaltningen särskilt tagit fasta på i utvärderingen är:

- Möjliggöra Bostad först för fler personer i målgruppen
- Främja social integration och tillgång till sysselsättning
- Främja tillgång till vård- och behandling
- Ökad grad av kvarboende och övertagande av förstahandskontrakt
- Revidering av Bostad först-rutinen utifrån resultat i utvärderingen och säkerställa rutinens implementering

Utvärderingens resultat har redogjorts för socialnämnd Sydväst i samband med februarinämnden.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Om utvärderingens resultat leder till en ökad metodtrogenhet med utvecklat stöd och insatser, kan detta leda till fler positiva utfall.

Om utvärderingen bidrar till att fler personer får ta del av Bostad först och lyckas behålla eller överta lägenhet, kan det leda till färre akutboende- och kollektivplatser, som är dyrare per dygn.

Om utvärderingens resultat leder till en ökad metodtrogenhet med utvecklat stöd och insatser, med sociala sammanhang och sysselsättning, kan detta leda till att fler hyresgäster behöver lägre grad av stöd, vilket också är ekonomiskt fördelaktigt.

Utöver de direkta effekterna av insatser till lägre kostnader, kan också återhämtningsinriktning och skademinskning bidra till att samhället sparar in resurser i form av minskad användning av akut sjukvård, polisutryckningar och rättsväsende.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Bostad först-utvärderingen väntas skapa intresse för metodiken och visar på viktiga utvecklingsområden framåt.

Om utvärderingens resultat leder till en ökad metodtrogenhet med utvecklat stöd och insatser, kan detta leda till fler positiva utfall avseende kvarboendegrad, hälsa och social integration för hyresgäster inom Bostad först. En sådan positiv utveckling går i linje med hemlöshetsplanen och den nationella strategin för att motverka hemlöshet.

Fler personer i en hemlöshetssituation med behov av stöd och insatser gällande sysselsättning, meningsfulla sammanhang och vård skulle också kunna bli aktuella för Bostad först.

Bedömning utifrån barnrättsperspektivet

Förutsatt att fler personer i en hemlöshetssituation med psykosocial problematik får en mer stabil livssituation genom Bostad först, bedöms det kunna vara gynnsamt ur ett barnrättsperspektiv. För en förälder i en hemlöshetssituation med pågående skadligt bruk eller beroende samt allvarlig psykisk ohälsa, är dennes barn oftast placerade i någon av samhällets insatser för barn och unga. Om det sker tillräckliga förbättringar inom avgörande livsområden för hyresgästen, kan det underlätta för eventuella barn att återknyta eller utveckla kontakt med sin förälder. En sådan kontakt behöver alltid bedömas utifrån barnets bästa och att relationen har en positiv inverkan på barnet.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 20 mars 2024.

Bilagor

1. ”Det här är min borg och den är jag väldigt rädd om.” Utvärdering av Bostad först i Göteborg ur ett brukarperspektiv.

Ärendet

Socialnämnd Sydväst har att ta ställning till om uppdraget att utvärdera Bostad först i Göteborg är slutfört och om utvärderingen ska återsänt till kommunfullmäktige.

Beskrivning av ärendet

Utvärderingen av Bostad först togs upp som ett yrkande från Demokraterna den 27 april 2022 i kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen biföll och förslaget skickades vidare till kommunstyrelsen (Handling 2022 nr 100). Kommunfullmäktige beslutade 2022-06-09 att socialnämnd Sydväst i samverkan med övriga socialnämnder skulle få i uppdrag att utvärdera modellen Bostad först utifrån ett brukarperspektiv. Uppdraget skulle även inkludera en översyn av hur Göteborgs Stad följer Socialstyrelsens förslag för att öka antalet inskrivningar och följsamheten till Bostad först.

Verksamhetsutvecklare inom avdelning Boende och hemlöshet kontaktade olika forskare och verksamheter som skulle kunna genomföra utvärderingen. FoU i Väst kunde åta sig uppdraget utifrån de ramar som fanns för uppdraget. Förvaltningen har också fått ekonomiska bidrag för uppdraget genom 2023 års statsbidrag för Bostad först från Socialstyrelsen.

FoU i Väst och kontaktperson från avdelning Boende och hemlöshet har haft löpande kontakt gällande uppdraget. Kontaktperson inom avdelning Boende och hemlöshet har i huvudsak bistått med relevant material, kontaktvägar in till Bostad först och samverkansparter samt verksamhetskännedom. För en mer detaljerad beskrivning av utvärderingens genomförande, se bilaga 1, sidorna 29-35.

Förvaltningens bedömning av utvärderingen

Resultaten från intervjuerna i utvärderingen har utgått utifrån nio hyresgästers perspektiv. Det fångar inte in samtliga hyresgäster erfarenheter som bor eller har bott inom Bostad först, samtidigt som utvärderingen lyfter fram viktiga teman, framgångsfaktorer och utmaningar för att utveckla Bostad först-verksamheter i Göteborg.

Intervjuerna av hyresgäster i kombination med Bostad först-verksamheternas svar utifrån Socialstyrelsens förslag, bedöms av förvaltningen utgöra en god utgångspunkt för verksamhetsutveckling av Bostad först i Göteborg. De resultat som förvaltningen särskilt tar fasta på för utveckling av Bostad först i Göteborg beskrivs mer utförligt nedan.

Möjliggöra Bostad först för fler personer i målgruppen

Utvärderingen belyser vissa kriterier som finns för att få en lägenhet och stöd inom Bostad först. Det är viktigt att dessa är lämpliga och inte förhindrar att personer i målgruppen som skulle kunnat tillgodogöra sig Bostad först sållas bort i processen. Delar som omhändertas inom området är att:

- Säkerställa att Bostad först är en känd insats inom socialtjänst Vuxen, Funktionsstöd och utförarverksamheter och att brukare ges information om insatsen och hur ansökan går till.
- Samverka kring möjligheter för hyresgäster att få stöd med skuldavskrivning eller avbetalningsplaner hos aktuella bostadsbolag.

- Utredda förutsättningarna för fler Bostad först lägenheter och bland fler hyresvärdar. Detta i syfte att få tillgång till fler lägenheter och utspridning i bostadsområden som bedöms lämpliga för återhämtningsprocessen.
- Samverka kring möjlighet till matchning av lägenheter utifrån hyresgästens behov och hanteringsstrategier samt säkerställa att val av lägenhet sker i enlighet med rutin.
- Tydliggöra målgruppskriterier för att främja samsyn och att fler personer med behov av stöd i en hemlöshetssituation kan bli aktuella för Bostad först.

Främja social integration och tillgång till sysselsättning

Utvärderingen visar att nästan samtliga intervjupersoner önskar någon form av sysselsättning och att flera skildrar utmaningar med att skapa nya relationer och nätverk. Det är ett pågående uppdrag för socialnämnd Sydvest och nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning att utreda hur personer i hemlöshet och/eller med beroendeproblematik kan erbjudas meningsfull sysselsättning och vägar till arbete. Uppdraget ska genomföras i samverkan med civilsamhället. Detta innefattar också målgruppen för Bostad först och kan innebära en ingång även i de fall där ett pågående skadligt bruk eller beroende förekommer.

Centrala punkter från utvärderingen att omhänderta är att:

- Etablera samverkansformer och ingångar till sysselsättningsinsatser som erbjuds i Göteborgs Stad, utan krav på drogfrihet.
- Stödutförare stödjer hyresgäster till strukturerade aktiviteter och sociala sammanhang, utifrån hyresgästens behov och önskemål. Det är viktigt att information och rekommendationer utförs i enlighet med Bostad först-principen *aktivt engagemang utan tvång och fostran*.
- Samverka kring förutsättningarna att använda Peer support (stöd från person som tillhört målgruppen och bedöms lämplig att stötta andra människor) som en del i stödteamet, med syfte att hjälpa till nya sociala sammanhang och stärka hopp om återhämtning.

Främja tillgång till vård- och behandling

I utvärderingen tas det upp att personer som har en allvarlig psykisk problematik i kombination med skadligt bruk eller beroende, kan ha behov av ett multiprofessionellt mobilt team bestående av minst socialarbetare, sjuksköterskor och en läkare (ACT-team, Assertive Community Treatment). I syfte att personer i en hemlöshetssituation med allvarligare psykisk problematik ska få tillgång till vård- och behandling inom Bostad först, bedöms det vara viktigt att:

- Etablera ingångar och former för samverkan med ACT.
- Stödutförare stödjer hyresgäster till vård- och behandling, utifrån hyresgästens behov och önskemål. Det är viktigt att information och rekommendationer utförs i enlighet med Bostad först-principen *aktivt engagemang utan tvång och fostran*.

Ökad grad av kvarboende och övertagande av förstahandskontrakt

Utvärderingen belyser att det saknas tydlighet gällande konsekvenserna för övertagande av hyreskontrakt på grund av störningar och stödet efter förstahandskontrakt. Det framgår också att det är få hyresgäster som har fått erbjudande om en ny lägenhet vid

uppsägningar. Det här kan inverka på hyresgästers möjlighet att få fortsatt stöd genom Bostad först. Bostad först i Göteborg bör utifrån utvärderingens resultat:

- Tydliggöra i rutin på vilka grunder som olika former av störningar förlänger tiden till övertagande av förstahandskontrakt.
- Utredda och samverka kring förutsättningarna för att hyresgäster som regel ska kunna få fler lägenhetschanser vid uppsägning av lägenhet.
- Säkerställa att hyresgäster får rätt information om hur länge de kan behålla stödet och kunna påverka vem som utför stödet, så länge de har behov av detta.
- Utifrån statistik från Exploateringsförvaltningen sammanställa antal andrahandskontrakt, överlåtelse, egna uppsägningar, uppsägningar och avhysningar för att kvalitetssäkra kvarboendegrad i enlighet med mått från forskning kring Bostad först.

Genomföra översyn av Bostad först-rutinen utifrån resultat i utvärderingen och säkerställa rutinens implementering

Utifrån utvärderingens genomgång av Bostad först rutinen i Göteborg är bedömningen att denna behöver revideras under 2024. Denna uppgift tillfaller Samverkansgruppen för Bostad först, som består av representanter för de fyra socialförvaltningarna Vuxen och Försörjningsstöd, utförare inom Bostad först, Exploateringsförvaltningen, Störningsjour och AB Framtiden. Samverkansgruppen är inte ett beslutande forum, utan förslag kommer behöva godkännas i Bostad först-gruppen och eventuellt andra berörda samverkansnätverk med chefsrepresentation.

Förvaltningens bedömning

Socialförvaltning Sydvest bedömer att uppdraget att utvärdera modellen Bostad först i enlighet med kommunfullmäktiges beslut är genomfört och att utvärderingen ska återspeglas till kommunfullmäktige.

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige, socialnämnd Centrum, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost samt nämnden för Funktionsstöd

Maria Bäcklund
Avdelningschef Boende och hemlöshet

Annika Ljungh
Förvaltningsdirektör

